

KAREL, MAN EN PAARD

DOOR

WANNES VAN DE VELDE

DE MAAN KOMT OP

(De Neus en Kop samen op met de maan. De Kop draagt een zandloper)

Kop

Daar zie, Neus de maan komt op.

Neus

Wij ook. Juist op tijd, Kopke, gelijk altijd.

Kop

Da's nie waar, hé Neus; wij durven al eens te laat komen, a 't den tram vertraging heé, of a 't regent, maar de maan die kan nie te laat komen, zelfs nie as ze zou willen. De maan verandert nooit nie... 't is ne kouwen, uitgedoofde sintel. Ge kunt er nog geen eens uw stoof mee aansteken.

Neus

'k Weet nie, Kopke, misschien heeft ze meer gevoel dan a' wij denken; misschien heeft ze wel kompassie met ons...

't Is een vrouw, d'oudste godin, en z' is zo alleen, al een miljoen jaar.

Kop

(bekijkt zijn zandloper)

Een miljoen jaren...

Daar is mijne zandloper te klein voor... Ziet eens. 'k Heb hem gevuld met zeezand, maar ge kunt er even goed zout in steken, heel fijn zout van opgedroogde tranen.

Neus

Zou de maan nog tranen hebben?

Kop

Ik denk het niet. Misschien moet ze'r wel om lachen, om onze raison. Wie heeft er nu kompassie met de maan? Nee, dat zout zal van ons moeten komen; uit de zoutpannen van de geschiedenis.

Neus

Geschiedenis, ... wat is geschiedenis?

Kop

Ne garçon.

Neus

Allez, Kop, wat zegde gij nu?

Kop

Dat de geschiedenis 'ne garçon is, 'ne muugen ouwe garçon met een versleten vuil' schort aan, met sausplakken op, en met zo'n vettige servet in zijn hand voor de vliegen weg te jagen...

Neus

... Gelijk Lowieke de Visser, van 'Comme chez Charles-Quint.

Kop

... En die garçon die wacht, die'n houg'het feest in d'oog en die spreekt nie van betalen, in geen honderd, twee, driehonderd jaar. Die staat daar maar zowat te zien, terwijl dat de slempartij heure gang gaat; den ene gang na den andere, rosbeef waar a 't bloed nog uit sijpelt; karmeneien verzopen in saus; snoek met de klein viskes nog in zijne muil... en zuipen! Champagne, rooien en witten Bordeaux, chianti, Franse en Spaanse cognac... en dat gaat maar deur; vreetpartijen waar a' geen eind aan komt, en terwijl dat ze met hun vettige poten en hun blinkende kinnen zitten te moekelen en te schoeffelen denken ze aan niks of niemand nie' en zijn z'heel de wereld – waar a'd al dat eten toch vandaan komt – straal vergeten.

En veel later, as z'al lank weg zijn gereden met hun duur peerden en hun gouwen koetsen, zitten wij, wij dus, in dat zelfde restaurant achter 'ne simpelen boeren boterham met platte kees en knollekes, en slegt die garçon naar ons en die gooit daar met zo'n air van 't kan me nie schelen en laat me gerust de rekening van heel dat feest van daarvoor op tafel, de rekening van die braspertij van eeuwen!

Neus

Jamaar! Dat hebben wij niet opgefeest! Dat waren wij niet; dat waren die ander, die vreetzakken voor ons!

Kop

"Heb ik geen zaken mee" zeit die garçon, " 'tis tijd voor de rekening te betalen. Punt uit."

... Verstade wat da'k wil zeggen, Neus?

Neus

Ik docht efkes dat mijne mayonaise er van kabbelde. Maar hoe komd'e gij op zo'n gedachten, Kop?

Kop

'k Weet nie... Met Lowieke de Visser misschien, van 'Comme chez Charles-Quint', Dat is zo 'nen trage. Ge verschiet a 't 'em bougeert.

Neus

Hij is ook bijkan vijfhonderd jaar oud hé manneke. Hij hee' nog kok geweest bij keizer Karel zeggen ze.

Kop

Och, wat is nu vijfhonderd jaar? Wij getweeën, wij zijn veel ouwer... maar da's een ander geschiedenis.

Neus

Ja, laat ons daar maar nie te veel van verklappen. 't Is voor niks goed dat alleman dat zomaar weet, dat wij al duzende jaren de clown uithangen om te kunnen overleven op dees narrenschip zonder reddingsboten.

Kop

Laat ons dan maar zwijgen...

Neus

De muren hebben oren.

Kop

'Ne muur met oren... Dat moeten nogal savooien zijn, zeg!

Neus

Nee, ge kunt die niet zien, dat zijn van die... van die microfonekes die ze tussen de stenen foefelen, gelijk héél klein orekes.

Kop

Voorwat geen neuskes, Neus?

Neus

Omdat 'ne reuk geen bewijs is. Gedachten kund'e niet rieken...

Kop

... Of zien.

Neus

Jawel, as ze zo'ne candid-camera in uwe lampadère steken , en microfonekes in uwe muur foefelen, dan heeft uw slaapkamer ogen én oren.

Kop

Dan zou e'k ik niet kunnen slapen!

Neus

Keizer Karel ook niet.

Kop

... ?

Neus

Die slaapt nooit nie, want die doet nooit zijn licht nie uit. " In mijn rijk gaat het licht nooit uit", dat heeft 'em zelf gezeid.

Kop

Dat moet nogal poen kostenzeg; die duzenden bougies...

Neus

;;; en fakkels en open heerden...

Kop

... in al die paleizen en die kloosters, met al die kamers met zicht op zee, overal waar a'ge maar kunt zien, over heel de wereld!

Neus

Ja, op de maan is 'em nog nie' geraakt hé Kopke...

DISCUSSIE OVER OORLOG

Neus

Kend'e gij iet van peerden?

Kop

Peerden? Vroeger was er in de Lange Ridderstraat 'nen hele goeie peerdenbeenhouwer.

Neus

Hij denkt alleen maar aan eten, hij.

Kop

Mag ne mens dan genen honger hebben, misschien?

Neus

Keizer Karel die'n houdt van peerden. Hij zit er altijd op.

Kop

Hoeveel peerden zou 'em al versleten hebben, denkt ge?

Neus

'k Weet nie... Twee, drij stallen vol. Maar hij is goe' voor zijn peerden. Hij ziet gere beesten.

Kop

Liever dan mensen.

Neus

Dat zal wel. Peerden kunnen nie' klappen en ze zijn héél gewillig. Ge zult een peerd nooit nie' horen preutelen a't naar den oorlog moet.

Kop

Ha neeje?

Neus

Een peerd weet ommers nie' wat dat oorlog is. Daarom is 't er nie' bang voor. Dat gaat er op los omdat hem denkt dat hem daar zijnen haver en zijne warme stal en zijn klontje mee verdient.

Kop

En de militairen gaan d'r op los omdat ze mogen plunderen en zuipen en jongens en meiskes verkrachten.

Neus

Da's niet 't zelfde. Dat is berekening. Militairen kunnen denken en beesten nie'.

Kop

Zijd'e daar zo zeker van? Een peerd kiest zijne meester, en nie' andersom, en as zijne meester 'ne keizer is, die nie' anders doet dan oorlog voeren, awel da's dan tegenslag.

Neus

Beter 't slagveld dan den abattoir.

Kop

Voor een peerd misschien wel, maar voor ne' mens is nen abattoir niks, vergeleken bij een slagveld.

Neus

't Is maar hoe dat ge het wil zien. D'r zijn schoon gedichten geschreven op 't slagveld. Al d' Engelsmannen in de loopgraven van Veertien waren dichters. Paperbacks van 'nen halve meter dik, helemaal vol War Poetry. Schoon, maar niet voor mee te lachen.

Kop

Oorlog is voor niks goe', zeg 'k ik, en 't kost veel geld.

Neus

Nee; nen oorlog voeren brengt geld op. Voorwat voert g'anders oorlog?

Kop

Ik voer genen oorlog.

Neus

Voorwat voert Keizer Karel oorlog?

Kop

Omdat 'em dat geren doet?

Neus

Neeje, omdat 'ne vorst grote daden moet stellen, gelijk al die mannen van het gulden vlies, voor dat ze te oud zijn.

Kop

Kan 'em dan genen boek schrijven of zo, of tegen 'ne stier gaan vechten in d'arena van Toledo?

Neus

Een grote daad, da's tegen mensen vechten en 'nen oorlog winnen. 't Ideaal is natuurlijk den hemel overwinnen. Dan is uw macht zonder grenzen. Dan hebt g'heel de wereld in uw hand gelijk onze Lieven Heer, maar dan zonder kruis erop.

Kop

Da's echt iet' voor Keizer Karel. Hij is zo katholiek als de paus.

Neus

Katholieker! Totdat 'em hem nie' meer nodig hee' natuurlijk.

Kop

Hoedatte, de paus nie' meer nodig? Keizer Karel vecht toch voor 't geloof?

Neus

Ha ja, vorr 't ideaal van Rome, zeker? Dat zeit hem, maar geloofd'e gij dat?

Kop

Voorwat zou hem er anders zoveel geld in steken?

Neus

Da's zijn geld niet! Dat krijgt 'em van Fugger

Kop

Zonder a 't hem daar moet voor werken?

Neus

Werken? Hij weet geen eens wat dat dat is. Neeje, Fugger krijgt dan d'een of d'ander kopermijn in Hongarije of zo, en daar mag 'em dan de kompels in laten werken voor vijftig centiemen per dag, en rijk blijft in 't rijk van de keizer.

Kop

Behalve wij.

OP HET SLAGVELD

(De Neus heeft een camera en maakt foto's van het publiek)

Neus

Knip! Mislukt! D'r heeft er ene gebougeerd.

Kop

Probeert nog eens. Il faut persévérer, zei Willem de Zwijger en zijne mond ging open.

Neus

(Flitst) Malchance! Weer niks. Nu heeft er 'nen andere gebougeerd, ginder, in die loopgraaf.

Kop

Da's ambetant hé Neus, dat ze nog nie' allemaal dood zijn.

Neus

Da' kan soms efkes duren, ja. ,t Is nie' altijd van den eerste keer prijs hé. Ze zouden naar de kop moeten mikken...

Kop

Laat het uit, hé...

Neus

... Maar dat doen ze nie' altijd. Ze schieten soms in de darmen, en dan kan dat wat duren voor dat ze dood zijn.

Kop

Ge moet daar patientie mee hebben; die mannen kunnen daar ook nie' altijd aan doen.

Neus

Nee; we zullen moeten wachten totdat er genen ene nie' meer bougeert.

Kop

Ge kunt dat horen, a 't gekreun stilvalt.

Neus

't Wordt donker, en 't begint te sneeuwen. Ze sneeuwen onder, stillekesaan; een witte serge... sneeuw erover; Stalingrad. Ich hatt' einen kameraden...

Kop

Waar is 'em nu, de keizer op zijn peerd?

Neus

Hier niet; hij kan hier niet zijn, want in zijn rijk schijnt de zon, de nacht is zijn rijk nie'; de nacht is 't rijk van de dooien. Daar liggen hun lijken, lijk raapzaad in de sneeuw...

Kop

... Zo stijf as een plank, bedekt door die witte poeier waar a 't de wind mee speelt...

Neus

Waar is 'em nu, de keizer op zijn peerd? KAREL!! KEIZER!!

Kop

Laat ons eens in 't Spaans proberen.

Samen

Carlos!! Emperador!! Por donde estas, por Dios !!

Neus

Geen antwoord... alleen 't zingen van de wind in de takken.

Kop

't Is lank geleden da'k nog ne' mens heb horen zingen.

Neus

Zelfs de Spanjaarden zingen nie' meer, zo ver van huis en gene wijn. Hier groeien geen druiven.

Kop

A' wij nu eens iet' zongen?

Neus

Watte?

Kop

Waarom geen kerstlieke; 't sneeuwt nu toch just.

Samen

(Ze zingen een Spaans kerstlied, een 'villancico')

La virgen se esta peinando
 En el espejo del rio
 Los cabellos son de oro
 Y el peine de plata fina
 Pero mira como beben los peces en el rio,
 Pero mira como beben los peces in el rio !
 Beben y beben y vuelven a beber
 Los peces en el rio
 Por ver a Dios nacer.

(Beiden zingend af)

NEUS EN KOP FILOSOFEREN

Kop

Zeg, zou dat nu waar zijn wat dat ze zeggen, dat er in Amerika al mensen woonden, duzend jaar voor dat Keizer Karel daar de zon liet schijnen?

Neus

De Jezüieten zeggen van nie'.

Kop

Maar d'r was toch spraak van Indianen! Inca's en Azteken en Apachen en zo...

Neus

Awel, dat is 't hem just; de jezüieten zeggen dat dat geen mensen zijn.

Kop

En voorwat nie'? Omdat ze pluimen dragen?

Neus

Neeje, dat doet de Garde Civique ook. 't Is eigenlijk omdat ze geen gitaar kunnen spelen.

Kop

Hoe? Spelen die geen muziek misschien?

Neus

Jawel, natuurlijk; alle mensen spelen muziek, maar d'indianen blazen op fluiten van scheenbenen met gaatjes in, en die kletsen op kalebassen, of ze rammelen met ratels van mensentanden. 't Schijnt dat dat terribel swingt, maar de jezüieten kunnen niet tegen iet' dat swingt en ze willen z'heilige liekes leren zingen in 't Spaans en in 't Latijn, en gitaar leren spelen om er zogezei mensen van te maken... Allez, dat zeggen ze, maar ik denk dat de klepel ieverans anders hangt.

Kop

Ja? Waare?

Neus

Dat wijst zijn eigen... Komt eens wat dichter, Kop, want ge weet het van die muren...

Kop

... Met hun klein orekes...

Neus

Luistert; z'hebben dus gezei': " We moeten van deze beesten mensen maken voor we er Christenen kunnen van maken". Da's officieel de waarheid. De matrozen vertellen dat en bij Warm Joke zingen z'er een lieke over.

Awel, a 't die dan gedoopt zijn – gelijk 'n e christelijke mens – kunnen de conquistadors van Cortez en Pizarro ze, zonder te zondigen, gelijk stieren aan hunne muleta rijgen, want dan gaan ze naar den hemel, omdat 't geen heidenen niet meer zijn gelijk den dag tevorens. Simpele roomse logica.

Kop

Gitaar leren spelen; gedoopt worden; over de Spaanse kling; en lap! Naar den hemel... Maar... wat heeft dat nu voor zin? Wie heeft daar in Godesnaam profijt bij?

Neus

In Godesnaam, ja, in de naam van 't GOUD. A 't die Indianen dood zijn en in de hemel, hebben z'hun goud toch niet meer nodig voor hun dakes mee te dekken, en dan kunnen de Spanjaarden dat in één moeite scheef slagen, om mee te kunnen gaan stoefen in Engeland en Frankerijk en Brussel...

Kop

Maar allez! Zo zijn er op den duur geen Indianen nie' meer over!

Neus

Gene schrik, Kopke, daar zullen d'r altijd van over zijn. Onderschat die mannen nie'. Die hebben hun geheim schuilholten in de bergen en in 't oerwoud. En naar 't schijnt hebben die daar 'ne vulkaan die'n hun beschermt, 'ne vuurberg met zo'ne moeilijke naam: de Popocatepetl.

Kop

De po... po... ta... pel...
Allez Neus, dat meende nie'!

Neus

Officieel de waarheid, en die vulkaan, die zal binnen een jaar of vierhonderd al die Spaanse desperado's met hun harnassen en hun gewerekes en hun crucifixen terug de zee in drijven met zijne lava. Die Indianen die weten dat, daarmee dat z'altijd zo kalm blijven. Laat ze maar doen. 't Zijn taaie lappen.

Allez, pakt nu Montezuma. Die'n heeft dien holocaust overleefd tot op den dag van vandaag. Wie kent Montezuma nie', de lesten Aztekenkeizer?

Kop

Nu nog ne' keizer?

Neus

Zij' maar niet bang. 't Was ne' keizer van een heel ander kaliber dan den onze. Karel drinkt bier, en Montezuma chocolat, van dien hele straffe chocolatte koffie, zonder suiker. Karel snuift de smoor van brandstapels op, en Montezuma smooft sigaren. Hier zie, hij staat op 't scheel van 't kistje. Sigaar?

Kop

Ja, dat wil ik wel

(Ze roken samen een sigaar. De Kop haalt een zakfles brandy boven)

Slokske? 't Is Carlos Primero, Spaansen brandy.

Neus

Da's 't zelfde.

Kop

As wa ?

Neus

As Keizer Karel de vijfde. Voor ons is dat de vijfde, maar voor de Spanjolen is dat den eerste. Da's politiek. Begrijpe wie kan. Maar 't is wel lekkeren brandy.

Kop

Zo overleven de groten! Breugelpaté, Rubensbier, Karelbrandy... en Montezuma leeft voort in toebak, chocolat, patatten en tomatten, want dat komt daar allemaal vandaan hé manneke! En dan zwijg ik nog over de maïs.

Neus

...En de syfilis

(beiden rokend af)

Neus

Wij mogen blij zijn dat wij geen groten daden moeten gaan stellen, Kopke! Stelt u maar eens voor, daar ieverans in de Maroc tegen de zeerovers van Barbarossa moeten knokken of tegen de Bedoeïenen in de woestijn, gelijk de Spanjaarden verleden maand, toen a's z'hun kanonnen nie' kosten lossen omdat 't stormde op de kusten van Algerije, en begint dan maar te zien dat ge terug thuis geraakt, a'ge daar zo gelijk 'nen hoop verdwaald' honden op zo'n strand staat – en dat zijn daar nogal stranden zene manneke! – en gene tram of niks en geen één kroeg, en dan de riemekes van uw harnas nie' loskrijgen.

Kop

Daar krijg e'k ik nu dorst van zie!

Neus

Ik ook. Kom, we gaan naar 't Leeuwke.

Kop

Heb'de gij centen?

Neus

Neeje, gij?

Kop

Tweeënzeventig centiemen en ene zloty.

Neus

Dan moeten we gaan lenen, want ik heb nieverans niks nie' meer te goe'.

Kop

Waar?

Neus

Bij Fugger, vaneigens, waar anders? A 't die zeshonderd dukaten over hee' voor Karel zijnen mislukten oorlog in den Algérie, dan zal 'em toch wel een pondje of twee voor ons over hebben zeker?

Kop

(lacht geamuseerd)

Ha ha...

Neus

Voorwa' lacht'e gij?

Kop

Omdat Fugger al lank dood is.

Neus

...?

Kop

Die was al kevendrager in den tijd dat mijn grootmoeder nog naaide.

Neus

Wie?

Kop

Regenfrakken. In heure jongen tijd naaide mijn grootmoeder regenfrakken, en die'n atelier was op 't eerste verdiep.

Neus

Waar?

Kop

Op de Steenhouwersvest, en op den beneden had Fugger nog gewoond, op een heel klein kwartierke want dat was 'ne hele gierige.

Neus

Da's normaal hé Kop, anders zou 'em nie' zo rijk geweest zijn hé manneke.

Kop

Ja, maar bij den die was 't nie' meer normaal. Die'n had 'ne kelder waar a'd hij alleen van wist dat 'em bestond, en die stak vol goud, van die gouwen carolussen, zilveren realen, grote en kleine stuivers, Duitse thalers en...

Neus

Jaja; vertelt nu maar al voort.

Kop

...en peseta's en Amerikaanse drachmen en Canadese roebels... maar allemaal in 't goud verstade? En alle nachten ging 'em...

Neus

Naar de wijven van 't Floere Gaatje!

Kop

Neeje; hij moest van de vrouwen niks hebben. No seks, only monning! Hij ging alle nachten naar die kelder – waar a'd hij alleen de sleutel van bezat – voor zijn eigen in al dat goud te wentelen, om end' om, gelijk 'ne goudvis in zijn element, maar op 'ne zekere keer had 'em die sleutel op zijn kas laten liggen en d'r was 'nen trok want 't was in de winter en de deur sloeg toe, en hij is in zijn goud gekreverd, gelijk die keuning... hoe heet 'em nu weer.? God... met die moeilijke namen altijd... allez...

Neus

Keuning Midas van de spaarkas...

Kop

... Die van den dorst is gestorven omdat al zijn pinten in goud veranderden. Awel zo is Fugger in zijne kelder vol goud gekreverd want 't waren dikke muren en ze kosten 'em nie' horen. En toen as ze meer dan honderd jaar later dat huis afbraken vonden ze die kelder vol goud met een geraamte boven op en alle mensen zeiden: haa! D'as die Fugger waarvan ze dochten dat 'em een pakske Groene Michel was gaan halen en die ze nooit nie' meer hebben teruggezien!

Neus

En dat goud? Dat hebben ze zeker uitgedeeld aan d'arm mensen?

Kop

Dat ziede van hier. Die Fugger had nog een pak familie in Duitsland, en die hebben dat geld aan Krupp gegeven voor zijn Dikke Bertha te fabriqueren.

Neus

Heel slim! Wapens, daar hee'd altijd goe' geld mee te verdienen geweest, surtout in België. Maar hebd'e gij nu ook zo'nen dorst?

Kop

Mij tong plakt aan mijn g'hemelte. Maar waar moeten we nu geld gaan lenen?

Neus

Nieverans nie'. We gaan ons toch nie' in de schuld steken zeker. We gaan poefen, bij Toone in de Beenhouwersstraat.

Kop

A la bonheur! Allons nous faire tracter chez Toone, rue des Bouchers !

(Beiden af)

BRANDSTAPEL

Neus

Is 't nog warm ?

Kop

Zegt maar heet. Ik denk dat g'er kastanjes kunt in poeffen.

Neus

A'k nog klein was roosterde ik daar soms petatten in, of een pereke of een oogstappelke. Ge moest wel oppassen dat g'uw poten nie' verbrandde.

Kop

Dat blijft lank warm hé, zo'nen brandstapel. A't de beulen van d'inquisitie iet(opstoken doen ze't goe'.

Neus

Iet? Iemand wild'e zeggen.

Kop

Ja, 'k weet het wel; zo'ne persoon die ze 'ne ketter noemen.

Neus

Ene die voor 't zuiver geloof is, en de paus van Rome uitschijt voor hoerenbok van Babylon.

Kop

En? Is dat niet waar soms?

Neus

Vaneigens. Alleman weet dat de paus van Rome 'ne maquereau en 'ne giftmenger is die zijn poten nie' kan thuishouwen, maar ge moogt dat niet zeggen, of ze stoken u op, gelijk den deze hier.

Kop

Wie zou het zijn?... Allez... Geweest zijn?

Neus

Niemand die dat nog weet, en aan den beul of aan de papen moet'e 't nie' vragen. Die houwen dat liever stil.

Kop

Misschien generen z'hun eigen voor 't geen as ze gedaan hebben. Al die mensen zomaar verbrand omdat ze voor 't zuiver geloof waren. Weet'e gij wat dat is verbranden? Da's iet(afgrijselijk; dat kan 'ne convenabele mens gelijk wij zijn eigen nie' voorstellen.

Neus

En toch zijn 't mensen die het ander' mensen aandoen. Al is 't in de naam van Rome.

Kop

'k Weet nie' zenne... zijn zo'n inquisiteurs wel mensen? Ik denk dat dat duvelen zijn, monsters van d'hel.

Neus

Sssjt, Kop, gespeelt met uw leven.

Kop

Ja ja ik weet het. 't Is daarom da'k mijn handen warm aan die as, voor 't al een beetje gewoon te worden tegen a 't mijnen toer is.
Zeg, ziet eens hier, da's geen as van berkentakken, da's donkerder, da's van ne mens, van die ketter... Zou 'em niet te lank hebben afgezien? 't Ziet er nogal rustig uit, schoon bijeen blijven liggen... Misschien is 'em wel gestikt in de smoor voor a 't vuur bij hem was.
Wacht eens; ik zal er mijne zandloper mee vullen... Zeezand, zout van opgedroogde tranen... dat gaat allemaal... waarom geen asse van 'ne mens? Dan leeft 'em toch nog een beetje voort, want de mensen vergeten die sukkeleers te rap, veel te rap...

(De Kop haalt de kurk van zijn zandloper, giet het zand eruit en vult hem vervolgens met de as van de ketter)

Neus

Ik weet niet meer wat zeggen.

Kop

Zwijgt dan. Laat de muziek maar spreken in ons plaats.

(Muziek)

Kop
(alleen op)

Wilt g'eens iet' weten? Karel is muug. Ik zijn ook dikwijls muug, maar bij mij is dat van na te denken. Bij de keizer is dat van zijn geburen te koeioneren en zijn eigen met hun affaires te gaan bemoeien in plaats van met die van hèm. Hij kan nooit nie' in zijn kot blijven, altijd ten oorlog of op jacht. Ik denk dat 'em zijn eigen nooit nie' amuseert. Altijd maar de baan op voor met zijn doodseskaders d'een of d'ander stad te gaan platbranden en de burgers een strop rond hunne nek te leggen omdat ze 't muug zijn van lasten te betalen voor meneer zijne gloriol en zijne zuip en zijne vreet en zijn veldslagen. As zijne minister van oorlog van wapenstilstand durft te spreken, wordt 'em uitgekafferd voor pacifist en slechte katholiek, en dan is 'm zo slecht gezind, onze Karel, dat 'em stante pede een stuk of honderd doodvonnissen tekent met zijn ganzenpen in varkensbloed. D'r is geen land nie' meer te bezeilen, met die mens. Maar allez, hij wordt een dagske ouwer en honderd jaar muuger. Hij denkt aan troonsafstand. Hij is pertang nog maar vijfenvijftig jaar, maar ze zeggen dat 'em zijnen troon gaat overlaten aan zijne zoon. Hiere, in Brussel nog wel. 't Zal feest zijn; de mensen zijn al aan 't aftellen. Zeg, en 't schijnt dat zijne zoon zo'n braaf manneke is, niet zo'n fanatieke 'lijk zijne peere. Hij heet Philips, maar de Spanjaarden zeggen felipe en hier zeit alleman: Fluppeke. Een bleek manneke, dat met twee woorden spreekt. 't Moet een echt Deezeke zijn; altijd bij de paters en nie' weg te slagen van de missendienderkes, en in de kerk zit 'em altijd neven den hertog van Alva, en da's ook zo 'nen brave mens, zeggen ze. Misschien komen er toch nog betere tijden.

Neus
(Is stil opgekomen en heeft de monoloog van de Kop beluisterd)

Neeje, Kopke, d'r komen geen tijden; 't zijn de mensen, 't zijn wij, die komen en gaan en de dingen beter maken of slechter. Den tijd, da's gelijk de maan, onbewogen en zonder kompassie voor wie of wat dan ook.

Kop

Jamaar, en mijne zandloper dan? Die' laat toch zien dat er zoiet' bestaa' gelijk... allez... een verloop of zo... van hier naar... daar?

Neus

Totdat g'hem laat vallen, dan houdd' alleen nog wat glassplinters over, en een hopeke zand, of zout... Okee, ge kunt al eens een uitstappeke maken naar die illusie die wij 'nen Anderen Tijd noemen, of naar een imaginair' periode uit een denkbeeldige geschiedenis, en dat kan heel plezant zijn omdat we daarmee ons fantasie in gank steken, en omdat w'ons in die fantasie veilig voelen.

Kop

Veilig... en een beetje onsterfelijk misschien...

Neus

Ons masker maakt ons onsterfelijk, totdat we 't afnemen.

Kop

Maar dan zijn we 't toch geweest, allez toch... efkes...

Neus

Da's heel den truc, verstade? Wie efkes onsterfelijk is geweest, die'n is dat voor altijd...

Kop

... Geweest

BRIEF VAN KEIZER KAREL

Kop
(alleen op)

Waar zou de keizer ieverans zitten? In Gent weten ze van niks, in Brussel ook nie', in Antwerpen nog minder, in Aken hebben z'hem al maanden nie' meer gezien, en in Olen zitten ze nog altijd op hem te wachten. Zou 'em dood zijn? Vermoord door de maffia van François premier en in stilte begraven? O, wacht eens, 't zou kunnen dat 'em zijn eigen wegsteekt voor d'een of d'ander ontwenningsskuur. Hij is verslaafd aan den drank en aan den alcohol en drinken doet 'em ook geren... Maar waar dan? In Tienen? In Rotterdam? Neeje, dat zijn protestanten. In Dublin misschien?

Neus
(op met een brief)

Kop! Mijn brooiken is gebakken, manneke! Nen brief, en ge kunt nooit nie' g'raaien van wie.

Kop

Van Keizer Karel

Neus

Hoe weet'e gij dat?

Kop

Dat wijst zijn eigen, hé Neus. Over wie gaa'g het hier? Toch over de Keizer hé? Wat schrijft 'em? Zit 'em in Tienen?

Neus

Nee, in Spanje.

Kop

Ha, in een klooster zeker?

Neus

Hoe weet'e dat nu weer?

Kop

In Spanje kund'e alleen maar in den bak zitten of in een klooster, en in den bak zal 'em wel nie' zitten, zeker?

Neus

Nee, hij zit in 't klooster van Yuste, ieverans in Extramadura of zo. Hier leest maar voor.

Kop

Leest gij liever voor, tegen dat ik kleir ben, komen de pekes al uit...

Kop

(leest de brief voor)

Beste Neus van Reeth, - da's op mij – sedert geruime tijd bevind ik mij in het klooster van Yuste, met vervroegd pensioen maar in wankelende gezondheid. Vooral wat de vertering van mijn spijsen aangaat. Heel mijn leven lang heb ik vlees gegeten, dat ik verplicht was in veel te grote brokken met ijskoud bier door te spoelen omdat ik niet vermag ordentelijk te kauwen vanwege mijn onderkaak, die een volle centimeter te ver naar voren steekt. Ik heb er een tekeningeske bij gedaan waarop ge dat kunt zien. Deze misvorming is een gevolg van de gewoonte van mijn heidense voorvaders de Farao's van Egypte om altijd binnen de familie te forniqueren, het liefst met hun eigen moeder. Ik had beter haverwortel en gestoomden boekweit kunnen eten, maar de macrobiotiek bestond in mijnen tijd alleen maar bij de boeren.

Daar het mij moeilijk zou vallen als een echte monnik volgens de regel te leven, in een kale cel op een plank te slapen en om vier ure 's morgens op te staan om in de kapel te gaan zingen heb ik tegen den achtergevel van het klooster een sobere maar smaakvolle villa laten zetten, in eigentijdse renaissancestijl. Daar zit ik nu in eenzaamheid den tijd te doden met niksdoen, kijken naar de poesjenellenspelen die mijn trouwe nar Folial voor me opvoert, en wachten op Pietje La Muerte. Niet plezant, want dag en nacht word ik bezocht door de geesten van duizenden sukkeleers die ik op de gruwelijkste manieren heb laten ombrengen, allemaal onder énen hoed met de inquisiteurs, een ras dat ik van in 't begin de Golf van Gascogne had moeten injagen. Maar nee! Ik had de moed niet, want ik had de macht van Rome nodig om die van mezelf te kunnen vestigen. Ik heb gezondigd tegen alle geboden en nog een paar meer. Ik vraag vergiffenis, maar niet aan de God in wiens naam ik de wereld heb geterroriseerd; ik vraag vergiffenis aan de mensen, en ik heb u, Neus van Reeth, gevallen engel, rechtveerdigen demon, tot mijn spreekbuis uitgekozen.

PS: Maakt alstublieft van mij genen mystieke martelaar, en als ge mij toch wilt gedenken, doe het dan om me zo rap mogelijk te vergeten. CAROLUS.

Kop

Tiens, hij vraagt nie' om voor hem te bidden!

Neus

Bidden... kund'e gij dat nog, na Auschwitz?

Kop

Navenant voor wie. Voor de ziel van Karel?

Neus

IK denk dat 't daar te laat voor is. Zo'n erfzonde kan nie' meer worden afgekocht. Daar zijn geen gebeden voor. Den bloedraad bestaa' wel nie' meer, d' inquisiteurs en hun beulsknechten zijn verjaagd, maar z'hebben – de keizer op kop – hun werk goed gedaan en de pijn, de schrik en 't verdriet kunnen nie' meer worden uitgeveegd.

Kop

De garçon presenteert zijn rekening.

Neus

... en wij zitten met de kater.

Kop

En met d' herinnering...

Neus

Aan 't gloeiend ijzer.

Kop

Aan de duimschroeven.

Neus

Het vuur.

Kop

Het kokend water.

Neus

Het ijskoud water.

Kop

Het rad

Neus

De wurgpaal

Kop

De electrieken stoel

Neus

De gaskamer

Kop

Het kamp

Neus

Het crematorium

Kop

Den eeuwigen dans onder de galg.

(Muziek)

MEER DAN EEN KEIZER KAREL

Kop

Weet'e wat da'k ik soms denk, Neus?

Neus

Neeje, Kop.

Kop

Ik denk soms dat Keizer Karel hé, dat dat er meer dan enen is.

Neus

Wat wild'e daar nu weer mee zeggen?

Kop

Dat er een stuk of zeven van zijn; enen in Spanje, enen in België, enen in Engeland, enen in Mexico, enen in China... en nog zo'n paar.

Neus

Dat kan nie'. Klonen bestond nog nie'.

Kop

Was 't maar 'ne clown geweest, dan hadden w'eens kunnen lachen.

Neus

Zijt maar zeker dat 't er maar ene is. Hij vreet en zuipt wel voor zeven, maar twee van zijn kaliber? Dat kan nie'. En daarbij: a 't er nu zeven van zouwen bestaan, allez laat ons dat nu aannemen, dan zaten d'r zeker zes van in d'hel.

Kop
(Opstandig)

Voor zo'n mannen bestaat er geen hel! Da's alleen maar voor ons dat ze die hebben uitgevonden, omdat w'ons nie' zouden durven amuseren.

Neus

Maar wij zijn toch brave zielen.

Kop

Just daarom. Véél te braaf. Wij durven nooit nie' preutelen, wij. Staan vloeken aan den toog, ja, dat kunnen we.

Neus

Tussen pot en pint? Wat is daar verkeerd aan?

Kop

Tussen pot en pint is er nog plaats voor een ongeluk.

Neus

Ha, spreekwoorden. Daar ken ik er ook nog een paar van... Wie zijn gat verbrandt... zit op den brandstapel.

Kop

Wie boter aan de galg kan smeren... lijdt genen honger.

Neus

In 't land van de blinden...

Kop

... staat éénoog in de porceleinenwinkel.

Neus

A 't de kerk in brand staat...

Kop

Is heel dorp verlicht!

(Ze gaan verder met spreekwoorden uitvinden tot ze af zijn)

OVER MACHT

Kop

Maar wat is dat dan dat Keizer Karel anders maakt dan wij?

Neus

Zeg het

Kop

Wacht...

Neus

Just!

Kop

Jamaar, ik zei 'wacht'.

Neus

Ha, ik docht da'k iet' anders hoorde.

Kop

Watte?

Neus

Wie heisst Macht auf Deutsch?

Kop

Niet politiek worden, hé Neus.

Neus

Wie heisst Macht auf Deutsch?

Kop

(gaat het fluisterend vragen aan één van de muzikanten)

MACHT!

Neus

Voilà! Dat maakt Keizer Karel anders dan wij.

Kop

Ha... dat heeft HIJ dus, en wij nie'?

Neus

Goed geraden.

Kop

En van wie krijgt hij dan die macht?

Neus

Van God hé manneke! Ge moet uwen catechismus nog eens lezen. Dan zuld'e dat beter verstaan.

Kop

Is den bijbel ook goed?

Neus

Da's verboden lectuur! Ik riek den brandstapel.

Kop
(Zoekt in al zijn zakken)

Oei! Ik vind mijne catechismus nie'! En die muren met hun oren en hun ogen en hun neuzen... Ik zijn hier weg!

(Kop af)

Neus

'Ne kleine mens zijn grootste kracht is het verwensen van de macht.

(Neus af)
